

ه **برفمايکيد که وظيفه اصلي مديريت مطالعات و برنامه‌ريزی پژوهشی چیست؟**

• وظیفه اصلی مدیریت مطالعات و برنامه‌ریزی پژوهشی، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و ارزیابی مستمر نظام پژوهش و علمی‌سازی جریان پژوهش در حوزه‌های علمیه است. در واقع بخش مهمی از فعالیت این مدیریت، سیاست‌گذاری و جهت‌دهی به عرصه پژوهش و تولید خصوصاً در حوزه علوم انسانی- اسلامی است. ما بر اساس این دو وظیفه اصلی که برعهده داریم، فعالیت‌های متنوعی در معاونت پژوهش را انجام داده‌ایم یا در دست اقدام داریم.

ه **اگر ممکن است، به برخی از مهمترین آنها اشاره کنید.**

• یکی از چالش‌زاترین مباحث در حوزه مدیریت و برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری درباره نوع و ماهیت پژوهش است. پرسش اصلی این است که درباره چه چیزی باید پژوهش شود و کدام موضوعات یا عنوان برای پژوهش ارزشمندتر است؟ نیازسنجی دانشی و تعیین اولویت‌های پژوهشی با هدف تکمیل نظام موضوعات و شناسایی نیازها و اولویت‌های پژوهشی در دانش‌های اسلامی و حوزوی و هدایت پژوهشگران حقیقی و حقوقی اسلامی، به سمت این نیازها از مهمترین اموری است که عهده‌دار آن هستیم؛ یعنی در یک کلمه، نیازسنجی و تعیین اولویت‌های دانش‌های اسلامی که در این مدیریت طراحی شده و در حال انجام است. ما تاکنون ۱۰ مجموعه از این نیازسنجی‌ها را منتشر کرده‌ایم. از سال ۱۳۹۹ نیازسنجی برای ۹ دانش دیگر هم آغاز شده که تعیین اولویت‌های پژوهشی ۲ دانش تا پایان امسال ان‌شاءالله منتشر خواهد شد و بقیه آنها را امید داریم تا پایان سال بعد نهایی کنیم و به انتشار برسانیم. برای امسال نیز، دو نیازسنجی دیگر در نظر گرفته شده است که در دست اقدام است و پژوهشگران محترم حوزوی اعم از اساتید و طلاب، می‌توانند نیازسنجی‌های منتشرشده را در پایگاه اطلاع‌رسانی نیازها و اولویت‌های پژوهشی در سامانه پیشخوان ملاحظه کنند و بسته به تمایل و علاقه‌های علمی خودشان، هر موضوعی را که خواستند، انتخاب کنند و به پژوهش بپردازند.

ه **آیا برای استان‌ها هم طرح یا برنامه‌ای در نظر دارید؟**

• بله. ما برای استان‌ها یک طرح جامع در نظر گرفته‌ایم. با عنوان طرح جامع نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی استان‌ها، با این توضیح که مناطق و استان‌های مختلف کشور با مسائل خاصی مواجهند که نیازمند پژوهش‌های دینی است و نیازسنجی‌های دانشی پاسخ‌گوی آن نیازها نیست؛ بنابراین ما به‌منظور سیاست‌گذاری و هدایت پژوهش‌های دینی در استان‌ها به سمت نیازهای واقعی هر استان، طرح نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی هر استان را تهیه کرده‌ایم که فعلاً تا این لحظه که خدمت شما هستم، در ۱۶ استان شروع شده و ان‌شاءالله تا پایان سال بعد، نتیجه آن در همه استان‌ها منتشر خواهد شد.

طرح دیگری که برای استان‌ها داریم، طرح جامع تدوین جغرافیای دینی- فرهنگی استان‌هاست. مستحضر هستید که هر منطقه جغرافیایی، دارای شرایط اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و دارای معتقدات دینی- مذهبی، ارزش‌های اجتماعی و دارای باورها و آداب و رسوم مختلف هست. اگر دستگاه‌ها و نهادهای ذی‌ربط آشنایی کاملی نسبت به این ویژگی‌ها

بازشناسی بیش از ۲۰ سنت اصیل پژوهشی در حوزه علمیه

گفت‌وگو با مدیر مطالعات و برنامه‌ریزی پژوهشی معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه

هفته پژوهش، رویداد مهمی در حوزه‌های علمیه و دیگر مراکز علمی در سراسر کشور است و فرصتی برای بازخوانی عملکرد و کارنامه فعالیت دستگاه‌ها و نهاد‌های علمی و پژوهشی است. معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه، عهده‌دار برگزاری این رویداد علمی و پژوهشی در حوزه‌هاست. به همین منظور خبرگزاری حوزه با حجت‌الاسلام والمسلمین ابوالفضل هادی منش مدیر مطالعات و برنامه‌ریزی پژوهشی معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه در خصوص فعالیت‌های صورت‌گرفته و برنامه‌های آتی این مدیریت، گفت‌وگو کرده که متن آن را در ادامه می‌خوانید.

و مختصات فرهنگی- دینی منطقه نداشته باشند، در

برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای گسترش یا اصلاح فرهنگ دینی آن منطقه دچار مشکل می‌شوند و یقیناً در اموری مثل بوجه‌بندی‌های دینی - فرهنگی و تعامل با افراد منطقه و...، نیازمند به شناخت کافی از ظرفیت‌ها و کمبودها و محرومیت‌های منطقه هستند و باید بسترهای لازم برای ارتقای فرهنگی آن منطقه را بشناسند. حالا این شناخت دستگاه‌های متصدی امر دین و فرهنگ از جغرافیای دینی - فرهنگی هر منطقه جغرافیایی، علاوه بر هدفمندی در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و دینی، زمینه‌ساز شناخت نقاط قوت و ضعف منطقه و توجه به محرومیت‌ها و کاستی‌های آن هم خواهد شد.

بر همین اساس، ما در این مدیریت، طرح جامع ترسیم جغرافیای دینی فرهنگی استان‌ها را با ظرفیت معاونت‌های پژوهشی در استان‌هایی می‌گیریم.

ه **چه طرحی برای آینده پژوهش در حوزه‌های علمیه دارید؟**

• بسیار سؤال هوشمندانه‌ای است. به نظر من بهترین طراحی و برنامه‌ریزی، برنامه‌ریزی‌ای است که بر پایه آینده‌پژوهی برای رسیدن به یک نقشه جامع برای تعین یک مسیر در آینده باشد. بسیاری از طرح‌ها و برنامه‌ها، حال‌نگر و دور از جامع‌نگری و آینده‌نگری است. پژوهش یک حرکت نو به نو، فزاینده و رو به رشد و توسعه است. اگر ما برای فردا، طرحی نداشته باشیم و با سرعت تغییرات علمی و پیشرفت‌های آن، همگام نباشیم، یقیناً در آینده نزدیک دچار رکود و رخوت خواهیم شد.

به همین منظور تنظیم نقشه جامع علمی حوزه، در دستور کار معاونت پژوهش قرار دارد که با نگاه موشکافانه و دقیق معاون محترم پژوهش حوزه‌های علمیه و هم‌افزایی و هم‌فکری اساتید و فضایی معزز حوزه در این مدیریت در حال تنظیم و نهایی شدن است. باید اذعان کنیم که ترسیمی کامل از چگونگی جهت‌بخشی به تلاش‌های متنوع و متکثر در وضعیت موجود در راستای فعال‌سازی ظرفیت‌های تراث اسلامی و پاسخ‌گویی فعال به نیازهای جامعه بشری در راستای دستیابی به تمدن نوین اسلامی و زمینه‌سازی حکومت عدل مهدوی است که این امر، جز با هم‌افزایی و هم‌اندیشی اساتید معظم و فضایی حوزه علمیه

به سامانه سنجش و پذیرش به نشانی paziresh.jz.ac.ir مراجعه کرده و پیش از ثبت‌نام، حتماً دفترچه راهنمای ثبت‌نام را به‌دقت مطالعه کنند.

مدیرکل سنجش و پذیرش جامعه‌الزهرای^{علیه‌السلام} با اشاره به رشته‌ها و گرایش‌های مقطع تحصیلی سطح سه، عنوان کرد: امسال ۱۵ رشته و گرایش در مقطع تحصیلی سطح سه ارائه شده است. در مقطع سطح سه، ۷۲ رشته دانشگاهی همسو وجود دارد که داوطلبان فارغ‌التحصیل و یا در حال تحصیل این رشته‌ها، می‌توانند برای ثبت‌نام در آزمون

چند برای دسترسی کامل به برخی از آنها، زمان لازم هست. ما به‌دنبال حفظ بلکه احیای سنت‌های پژوهشی حوزه هستیم و این سنت‌ها برای ما جزء تراث فرهنگی محسوب می‌شود و قرن‌ها عقبه تاریخی دارد. ما به‌دنبال حفظ و صیانت از این سنت‌های ارزشمند، افتخارآمیز و بی‌بدیل هستیم که به‌نحوی مایه مباهات حوزه‌های علمیه حتی در جامعه علمی جهانی است و امروز حتی در دانشگاه‌های اروپا هم، این سنت‌ها مورد بررسی قرار گرفته و موفقیت این الگوهای آموزشی و پژوهشی اصیل حوزوی، مورد تحسین آنها قرار گرفته است.

ما بیش از ۲۰ سنت اصیل پژوهشی را در تاریخ حوزه‌های علمیه اعم از تقریر نویسی، تحریر نویسی، امالی نویسی، حاشیه نویسی، تقریظ نویسی، رده نویسی و... بازشناسی کرده‌ایم که در این مجال اندک، جا برای توضیح آن نیست و یقیناً این سنت‌ها برای مخاطبان، نام‌هایی اشناست؛ اما شیوه‌های جدید را هم فروگذار نکرده‌ایم و یکی از مهمترین این شیوه‌ها نظام «آموزش پژوهش‌محور» است؛ اگرچه در سوابق حوزه‌های علمیه خصوصاً در مکتب حوزه سامرا نیز سوابق روشنی دارد. ایجاد روحیه خلاق در طلبه‌ها و تربیت یک نسل پژوهشگر، از مهم‌ترین اهداف نظام تعلیم‌وتربیت حوزه است. رسیدن به این مهم، نیازمند یک بستر مناسب است که در آن، استاد انگیزه کافی برای هدایت روند تحصیلی طلبه به‌سوی فعالیت‌های پژوهشی دارد و جریان آموزش را در مدار پایین‌ترین سطح آموزشی، یعنی سطح دانش و محفوظات صرف، قرار نمی‌دهد؛ چون یکی از آسیب‌های بارز مراکز علمی که دامن حوزه‌های علمیه را هم تا حدودی فرا گرفته، تأکید آموزش حافظه‌محور و صرفاً انتقال داده‌های علمی از استاد به شاگرد است. نتیجه این کار، انتزاعی شدن آموزش می‌شود. در واقع بدون این‌که کاربردها و کارکردهای آموزش علوم نهاده‌ین شود، صرفاً داده‌هایی توسط استاد به دانش‌پذیر خود منتقل می‌شود. بر همین اساس،

معاونت پژوهش طرح آموزش پژوهش‌محور را جزئی از برنامه‌های تحولی خود قرار داده که از مصوبات شورای عالی حوزه نیز هست و ما با تمام قوا آن را دنبال می‌کنیم. ه **دیگر برنامه‌های مطالعاتی و برنامه‌ریزی این مدیریت چیست؟**

• از جمله فعالیت‌های دیرپای این مدیریت، تولید و انتشار مجله «پژوهش و حوزه» هست که به‌طور حتم با نام آن آشنا هستید و چندین و چند سال است که از انتشار نخستین شماره آن می‌گذرد. موضوع این دو فصلنامه، پژوهش‌پژوهی و علم‌پژوهی در علوم انسانی - اسلامی است که با هدف گفتمان‌سازی و مدیریت پژوهش و تولید علم در علوم اسلامی و انسانی، تولید می‌شود. تا کنون ۴۱ شماره از این نشریه با بیش از ۲۲۰ مقاله علمی منتشر شده است.

یکی دیگر از برنامه‌های ما، ارائه الگوی سیر مطالعاتی علوم انسانی- اسلامی است که این پروژه به‌دنبال طراحی اصول، سیاست‌ها و چهارچوبی برای ارائه برنامه سیر مطالعاتی در دانش‌های مختلف انسانی - اسلامی برای آشنایی طلاب با علوم به‌صورت خودخوان است. این طرح را ما با همکاری و حمایت دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های حوزوی در بیش از ۲۰ دانش شروع کرده‌ایم که تا پایان سال آتی، به‌یاری خداوند سیر مطالعاتی تمامی دانش‌ها توسط اساتید و فرهیختگان هر رشته، در سطوح مختلف مطالعاتی منتشر خواهد شد ان‌شاءالله.

برگزاری جشنواره‌ها و فراخوان‌ها هم، در دستور کار ما قرار دارد. این مدیریت با هدف تقویت نشاط علمی و گسترش روحیه تحقیق و پژوهش بین طلاب و پژوهشگران در همه سطوح و همچنین ترغیب به تحقیقات تخصصی در قالب کتاب، پایان‌نامه و مقالات علمی، اقدام به راه‌اندازی سه فراخوان و جشنواره کرده است: فراخوان «ایده‌پردازی در ارتقای انگیزش پژوهشی طلاب»، فراخوان «ایده آموزش پژوهش‌محور» و جشنواره «آثار پژوهشی کارمندان مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه»، از جمله فعالیت‌های ماست و ما در این سه جشنواره، حتی برای کارکنان مرکز مدیریت هم، سهمی قائل هستیم و معتقدیم که کارکنان مرکز مدیریت در صف و ستاد هم، باید برای پژوهش تشویق شوند.

ورودی مقطع تحصیلی سطح سه اقدام کنند.

وی به رشته‌های تحصیلی سطح چهار اشاره و اظهار کرد: امسال در مقطع تحصیلی

سطح چهار، پنج رشته تحصیلی ارائه شده است.

ارمکان در پایان تصریح کرد: امکانات مناسبی برای تحصیل بانوان در جامعه‌الزهرای^{علیه‌السلام} فراهم شده است و بانوان علاوه بر مباحث علمی، می‌توانند در دوره‌های مهارت‌افزایی مختلفی شرکت کنند.

آیت‌الله رجبی

برای صیانت و انتقال فرهنگ انقلاب به جامعه بشری نیاز به معنویت و اخلاق داریم

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه گفت: اگر بخواهیم از جامعه خود صیانت کنیم و فرهنگ انقلاب را به جامعه بشری انتقال دهیم و اگر بخواهیم، حکمرانی مردمی در سطح جهان حکم فرما شود، باید بر مسئله معنویت و اخلاق تکیه خاص داشته باشیم.

آیت‌الله محمود رجبی در هفدهمین همایش کشوری ستاد فرهنگی فجر انقلاب اسلامی، با موضوع نقش معنویت و اخلاق در تحقق بیابیه گام دوم انقلاب، به ایراد سخنرانی پرداخت و با تأکید بر اهمیت و جایگاه اخلاق و معنویت در اسلام، اظهار کرد: اگر بخواهم تمامی ویژگی‌های اسلام را در یک مطلب خلاصه کنم، مسئله اخلاق و معنویت است. در تمامی ویژگی‌هایی که خداوند برای پیامبر^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} یاد می‌کند، خاص‌ترین و مهمترین آنها، اخلاق و معنویت است و از آن حضرت با خلق عظیم یاد می‌کند.

وی گفت: باید فرهنگی که مایه حیات و آبروی جامعه است، آفشته و عجین با معنویت و اخلاق باشد و رهبر آن جامعه نیز، خود باید نماد اخلاق باشد.

رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^{رحمه‌الله} گفت: اگر ما بخواهیم از جامعه خود صیانت کنیم و فرهنگ انقلاب را به جامعه بشری انتقال دهیم و اگر بخواهیم، حکمرانی مردمی در سطح جهان حکم فرما شود، باید بر مسئله معنویت و اخلاق تکیه خاص داشته باشیم.

این استاد حوزه علمیه قم ادامه داد: اولین مؤلفه در این مسیر این است که نسل جوان را به صحنه بیاوریم؛ چون‌که در بین همه سطوح و اقشار جامعه، قشر جوان مورد عنایت و دارای ویژگی‌های خاص است و در بیابیه گام دوم نیز، مخاطب اصلی جوانان هستند.

آیت‌الله رجبی اظهار کرد: مرحوم آیت‌الله مصباح^{رحمه‌الله} بر تربیت عمیق اسلامی جوانان، تأکید فوق‌العاده‌ای داشتند و طرح دلآینی که ایشان دنبال می‌کردند، در همین راستا بود.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم تأکید کرد: فرهنگ اسلامی ناب، مملو از آموزه‌های اخلاقی و معنوی است که می‌بایست شناخته شده و با روش‌ها و قالب‌های عاطفی که متناسب‌سازی شده است، به جوانان منتقل شود.

وی ادامه داد: یکی از شگردهای دشمنان برای ضربه زدن به اسلام، تأکید و برجسته‌سازی احکام جزایی اسلام و تهی‌نشان دادن فرهنگ اسلام از آموزه‌های اخلاقی و عاطفی است.

آیت‌الله رجبی در بیان شیوه انتقال مفاهیم اسلام ناب به جوانان و سایر اقشار جامعه، اظهار کرد: قرآن روی فکر و تأمل تأکید زیادی دارد و یکی از نام‌های قرآن برهان است؛ یعنی استدلال عقلانی. همه کلام اولیا زیاست و باید در شیوه عرضه آن، زیبایی را لحاظ کرده و به روش جذاب و استدلال عقلانی منتقل نمود.

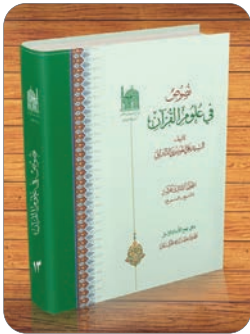
وی افزود: برای جذب جوانان، زیبایی و حسنی که در سیره و کلام ائمه معصومین^{علیهم‌السلام} هست، باید برجسته‌سازی شود. اگر می‌بینیم، نتوانستیم در این زمینه موفق باشیم، به‌دلیل ناکامی ما در برجسته‌سازی محاسن قول‌انبیا و اولیا بوده است.

آیت‌الله رجبی با ذکر بعضی از ویژگی‌های اخلاقی و معنوی مرحوم آیت‌الله مصباح یزدی^{رحمه‌الله}، ابراز کرد: ایشان تأکید زیادی بر توسل به ائمه اطهار^{علیهم‌السلام} و اخلاص در کارها داشتند و مرتب می‌گفتند: کار را برای خدا انجام دهید. باید تلاش کنیم، همه کارهای ما برای رضای خدا باشد. مخصوصاً فعالان فرهنگی می‌بایست خیلی مواظب حيله‌های شیطان باشند؛ چراکه شیطان در باطل کردن کارهای فرهنگی طمع زیاد دارد.

گزارش: جلال خسروی

به همت بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی صورت گرفت

چاپ جلد سیزدهم کتاب «نصوص فی علوم القرآن»

سیزدهمین جلد از کتاب «نصوص فی علوم القرآن» به همت بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی منتشر و روانه بازار نشر شد. به گزارش خبرگزاری ابنا، کتاب «نصوص فی علوم القرآن»، دایرةالمعارف علوم قرآنی شامل: نصوص و متونی از علمای شیعه و سنی

این اثر برجسته و سودمند، حاوی یک سلسله از مباحث علوم قرآنی از متون قدیم و جدید است که از لایه‌لای دهه‌ها کتاب علوم قرآنی، تفسیری، روایی، تاریخی، فقهی، اصولی، کلامی و فلسفی استخراج و به‌صورت یک دایرةالمعارف عظیم علوم قرآنی در دسترس قرآن‌پوهان قرار گرفته است. در این کتاب، از حدود ۵۰۰ منبع جمع‌آوری شده است.